

פלייליסט אלטרנטיבי ליום הזיכרון

מערך שיעור מקוון

"ביום השואה וביום הזיכרון כמעט שלא ניתן לשמוע שירים מזרחיים בתחנות הרדיו הוותיקות"¹, כך טוען אבי שושן שעוסק בביקורת מוזיקה. לעומת ימי השגרה, בהם יש תחושה כי המוזיקה המזרחית הולכת ונהית יותר ויותר פופולארית, בימי הזיכרון יש מעין נסיגה לפסקול אחיד ומונוליטי, בו כמעט ולא ניתן לשמוע שירי זיכרון מזרחיים. השיר 'פרי גנך', היה השיר הראשון והיחיד שהצליח להיכנס ב-1991 לרשימת ההשמעה כשיר זיכרון עם מוטיבים של מוזיקה מזרחית. יש הטוענים כי השיר הצליח לפרוץ את המחסום בין השאר תודות לעיבוד נוסף, שטשטש את המוטיבים המזרחיים בלחן שלו. אך גם לאחר העיבוד, לא ניתן להתעלם מכך שהוא אחד השירים יוצאי הדופן בפסקול של שירי הזיכרון הישראליים. את השיר כתב והלחין יוני רועה והוא מבוצע על ידי אלי לוזון ואביבה ואבידן. 'פרי גנך' נכתב לזכרו של סגן חן ברוד ז"ל שהיה חברו לספסל הלימודים של יוני רועה, ונהרג בתאונה מבצעית בגבול הצפון. ברוד היה קצין ושירת בגדוד 'צבר' של חטיבת גבעתי. ייחודיותו של השיר באה לידי ביטוי **הן בתוכן**: הוא נכתב בהשראת פגישה של יוני רועה עם אמו של חן ברוד ז"ל, ומאפשר מפגש כואב ושונה עם השכול דרך ההתמודדות היום יומית של האם הממתינה לבנה שלא ישוב, **והן בלחן** שכאמור משלב מזרח ומערב.

במערך זה יכירו התלמידות והתלמידים את השיר 'פרי גנך' ואת ייחודיותו בפסקול של שירי השכול והזיכרון בתרבות הישראלית, ויצפו את התחושות שעולות בהם ביום הזיכרון דרך האזנה לשיר. הם/ן יתנסו בחשיבה ביקורתית אל מול האחידות בשירי יום הזיכרון, ולמול האופן בו המוזיקה מבנה את הזיכרון הישראלי. לבסוף יתבקשו התלמידות/ים למצוא שירי זיכרון אלטרנטיביים שלא מושמעים במרחב הציבורי בימי הזיכרון.

◀ **המלצה למורה: להאזין [לפודקסט](#) 'שיר אחד' שעוסק בשיר 'פרי גנך'**

¹ לכתבה המלאה: <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4063357,00.html>

תקציר המעור

שלב	משך בדקות	תוכן מרכזי	מה התלמידות/ים נדרשים/ות לעשות?
א' פתיחה	15	חיפוש ברשת של שירי יום הזיכרון ב-3 אתרים שונים. יצירת רשימה של 3 שירים שחוזרים באתרים שונים.	מחפשות/ים באינטרנט ועורכות/ים רשימה של שלושת השירים המושמעים ביותר.
ב'	20	האזנה לשיר 'פרי גנך' ודין.	להאזין לשיר במשותף או כל אחת/ד בטלפון שלה/ו ודין במליאה או בצ'אט הקבוצתי.
ג'	10	הסבר של המורה לגבי מקומה של המוזיקה בהבניית התרבות.	משתפות/ים בשיר המסמל עבורן/ם את החיבור ליום הזיכרון.
ד'	שיעורי בית או פעילות א-סינכרונית	התלמידות/ים ייצרו רשימת שירים אלטרנטיבית ליום הזיכרון.	חיפוש של שירים ושיתוף רשימת השירים. כולל תקציר של תוכן השיר והסבר מדוע השיר מחבר אותן/ם ליום הזיכרון.

חלק א'

נפתח את השיעור בהקדמה קצרה, ונסביר כי חלק מאווירת יום הזיכרון במרחב הציבורי קשור למוזיקה המושמעת ברדיו. בשיעור זה ננסה להתחבר לתחושות של התלמידים והתלמידות דרך שירי יום הזיכרון "שמדברים אליהם/ן".

משימה:

נחלק את התלמידות/ים לקבוצות באמצעות החלוקה לחדרים בזום. (ואפשר גם בקבוצות של עד ארבעה בשיחת ועידה או בשיחת וידאו).

איך מחלקים לחדרים בזום? (יש לאפשר אופציה זו מראש בהגדרות החשבון)

1. ראשית, נכנסים ל zoom us ולהגדרות החשבון
2. תחת personal נכנסים ל- settings ומדליקים את האופציה של Break Out Rooms
3. בתפריט שיחת הזום נוספת אופציה למטה של Break Out Rooms. אפשר להגדיר את מספר החדרים והאם לשבץ לתוכם משתתפים/ות באופן ידני או שהזום יעשה זאת באופן אוטומטי.

כל קבוצה תבקר בלפחות שלושה אתרי אינטרנט שעוסקים בשירי יום הזיכרון, תבדוק ותרשום שלושה שירים שחוזרים בכל האתרים בהם בדקו. לאחר ביצוע המשימה יאזינו לחלק מכל שיר.

למורה: בנספח יש מספר קישורים לאתרי אינטרנט שמאגדים את שירי יום הזיכרון במידה ואחת הקבוצות מתקשה ניתן לשלוח לה את הקישורים.

בתום החיפוש וההאזנה נשלח בווטסאפ הקבוצתי שאלות שכל קבוצה תענה עליהן בנפרד בדיון קבוצתי:

- ▶ האם אתם מכירים/ות את השירים שברשימה שלכם/ו?
- ▶ לפי היכרותכן/ם או לפי ההאזנה לשיר, ספרו בכמה מילים במה עוסקים השירים.
- ▶ האם התחברתן/ם ללחן ולתוכן? מה "דיבר אליכן/ם" בשיר ומה "לא דיבר אליכן/ם"?
- ▶ לאחר הדיון הקבוצתי, נציג/ה מכל קבוצה יציגו את רשימת השירים ואת התשובות במליאה.

חלק ב'

נשלח לתלמידות/ים את הקישור לשיר '[פרי גנך](#)' ואת מילותיו, והם/ן יאזינו לו תוך כדי קריאת המילים:

למורה: ניתן גם להשמיע את השיר לכל המשתתפים בשיעור דרך שיתוף מסך בזום.

התלמידות/ים ישתפו במליאה או בצ'אט הקבוצתי את תשובותיהם/ן על השאלות הבאות:

שאלות לשיתוף ולדיון:

- ▶ מה התחושה שעולה בכן/ם בעת ההאזנה לשיר?
- ▶ מה לדעתכן/ם מבקש השיר להעביר למאזינים?
- ▶ במה השיר עוסק?
- ▶ האם השיר מעלה בכן/ם תחושות שונות משירי זיכרון אחרים שאתן/ם מכירות/ים או מאלו שעלו בחיפוש?
- ▶ מדוע לדעתכן/ם יש מעט שירים עם לחן מזרחי בימי זיכרון?
- ▶ האם התחושה הזאת מוכרת לכן/ם מאירועים או סיטואציות אחרות?
- ▶ האם אתן/ם חושבות/ים שכדאי לשנות זאת? ומה לדעתכן/ם כדאי לעשות?

חלק ג'

סיכום ביניים:

נסביר כי למוזיקה יש תפקיד משמעותי בעיצוב התחושות ביום הזיכרון. כדאי להתייחס לחיפוש שערכו התלמידות/ים בתחילת השיעור, ולומר כי היסטורית ועד היום יש אחדות בשירי יום הזיכרון, אך לאט לאט נכנסים לרשימת ההשמעה גם שירים שמגוונים מעט את רשימות ההשמעה. השיר 'פרי גנך' סימן את תחילת השינוי, אם כי גם לו לקח זמן להתקבל.

התלמידות/ים יתבקשו לבחור ולשתף בשיר המסמל עבורן/ם את החיבור ליום הזיכרון.
ניתן לבקש מ- 3 או-4 תלמידות/ים להציג את השיר שבחרו, ולנמק בקצרה את בחירתן/ם.

חלק ד'

יצירת רשימת שירים אלטרנטיביים כשיעורי בית או כפעילות א-סינכרונית

התלמידות/ים ייצרו רשימת שירים אישית ליום הזיכרון על פי הטבלה הבאה:

שם השיר + שם הכותב/ת	מי מבצע/ת את השיר	קישור להאזנה	במה עוסק השיר?	נמק/י את הבחירה

סיכום:

מוזיקה ושירים הם חלק בלתי נפרד מהבניית התרבות הישראלית בכלל והבניית ימי הזיכרון וטקסי הזיכרון בפרט. יחד עם החיבור הכללי למהות היום חשוב לבחון באופן ביקורתי את האופן בו מובנה היום. המוזיקה המזרחית הודרה מרשימת ההשמעה וכעת מתחילה לפלס לה דרך. יחד עם הביקורת, חשוב וכדאי לייצר חיבור פרטי ואישי ליום הזיכרון באמצעות המוסיקה שכל אחת ואחד מתחברות/ים אליה ביום זה.

נספחים:

פרי גנך | יוני רועה

אביבה אבידן ואלי לוזון

ליל כוכבים הסהר עלה

את שם יושבת בוהה באפלה

שעה חולפת יום ושנה

ואת עדיין לו מחכה

שעה חולפת יום ושנה

עודך אובדת שבויה באמונה.

את פרי גנך את תבקשי

מי לך יאמר ומי לך ישיב

מר כאבך רודפים הימים

נותרת לבדך רוצה להאמין

שהנה קרבה אותה השעה

שבה הבטיח לשוב בחזרה.

שהנה קרבה אותה השעה

שבה הבטיח לשוב בחזרה.

בדומיה עוטפת התוגה

ובליבך נותרה המשאלה

שעה חולפת יום ושנה

ואת עדיין לו מחכה

שעה חולפת יום ושנה

עודך זוכרת ולא מאמינה.

את פרי גנך את תבקשי...

את פרי גנך את תבקשי

מי לך יאמר ומי לך ישיב

מר כאבך רודפים הימים

נותרת לבדך רוצה להאמין

שהנה קרבה אותה השעה

שבה הבטיח לשוב בחזרה,

שהנה קרבה אותה השעה

שבה הבטיח לשוב ולא שב

אתרים המכילים רשימות שירים של יום הזיכרון:

[שירי יום הזיכרון – פופולארי באינטרנט](#)

[שירונט](#)

[בא במייל – אוסף שירים ליום הזיכרון](#)